

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 44252/10
Ante BANIČEVIĆ i Marija BANIČEVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 2. listopada 2012. godine u Vijeću koje čine:

g. Anatoly Kovler, *predsjednik*,

gđa Nina Vajić,

g. Peer Lorenzen,

gđa Elisabeth Steiner,

g. Khanlar Hajiyev,

gđa Mirjana Lazarova Trajkovska,

gđa Julia Laffranque, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen dana 9. lipnja 2010. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje kojeg su dostavili podnositelji, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelji zahtjeva g. Ante Baničević i gđa Marija Baničević su hrvatski državljani rođeni 1950., odnosno 1951. godine koji žive u Smokvici. Pred Sudom ih je zastupao g. M. Tvrdeić, odvjetnik iz Zagreba.

Hrvatsku vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

2. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

3. Sin podnositelja poginuo je 17. srpnja 1993. godine u prometnoj nesreći.

4. Dana 16. studenog 1995. godine Općinsko državno odvjetništvo u Dubrovniku pokrenulo je kazneni postupak pred Općinskim sudom u Korčuli protiv D.T., vozača koji je navodno uzrokovao nesreću.

5. Dana 7. rujna 2000. godine podnositelji i njihovo dvoje djece podnijeli su građansku tužbu za naknadu štete Općinskom sudu u Korčuli protiv osiguravajućeg društva J., u kojem je D.T. bio osiguran. Budući da je kazneni postupak bio u tijeku, Općinski sud u Korčuli prekinuo je 8. ožujka 2002. godine građanski postupak do pravomoćnosti presude u kaznenom postupku.

6. U presudi od 12. srpnja 2002. godine Općinski sud u Korčuli proglasio je D.T. krivim za uzrokovanje cestovne prometne nesreće i smrt sina podnositelja. Međutim, Županijski sud u Dubrovniku, postupajući kao žalbeni sud, presudom od 13. prosinca 2002. godine obustavio je postupak protiv D.T. zbog proteka zakonskog zastarnog roka. Presudio je da je 21. listopada 2001. godine nastupila zastara kaznenog postupka o kojemu je riječ temeljem članka 19. Kaznenog zakona, s obzirom na to da u postupku nisu bili poduzeti nikakvi postupovni koraci više od pet godina, tj. od 21. listopada 1996. do 26. ožujka 2002. godine.

7. Dana 2. lipnja 2003. godine Općinski sud u Korčuli prihvatio je građanskopravni zahtjev podnositelja za naknadu štete. Mjerodavni dio presude glase kako slijedi:

„Prema odredbi člana 376. stav 1. Zakona o obveznim odnosima potraživanje naknade uzrokovane štete zastarijeva za 3 godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je osoba učinila (subjektivni rok) odnosno u roku od 5 godina od kada je šteta nastala (objektivni rok).

U konkretnom slučaju oštećenici tj. tužitelji za štetu su saznali istog dana kada se zbila prometna nezgoda u kojoj je poginuo njihov sin odnosno brat, i od toga dana dakle 17. srpnja 1993. počinje teći zastarni rok od 3 godine. Tužitelji su tužbu podnijeli dana 07. rujna 2000., dakle nakon isteka zastarnih rokova određenih članom 376. Zakona o obaveznim odnosima.

Međutim, na što se tužitelji i pozivaju odredba člana 377. Zakona o obveznim odnosima predviđa da kada je šteta uzrokovana kaznenim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen dulji rok zastare, zahtjev za naknadu štete prema odgovornoj osobi zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastaru krivičnog gonjenja.

Da je predmetni štetni događaj uzrokovan kaznenim djelom razvidno je iz spisa posl.br. ... koji nije okončan pravomoćnom osuđujućom presudom, ali iz rezultata kaznenog postupka nedvojbeno proizlazi da je predmetni štetni događaj uzrokovan kaznenim djelom. Vođenjem kaznenog postupka prekida se zastara zahtjeva za naknadu štete počinjene kaznenim djelom. U konkretnom slučaju kazneno djelo iz člana 272. stav 4. u svezi sa stavom 1. i 2. Kaznenog zakona zastarijeva za 10 godina, pa taj rok vrijedi i za zastaru potraživanja nastale štete uzrokovane takvim djelom.

Predmetna tužba kako je već navedeno podnijeta je dana 07.rujna 2000., što znači prije isteka zastarnog roka predviđenog članom 377. Stav 1. Zakona o obaveznim odnosima koji se imaju primijeniti u ovom slučaju..”

8. Dana 1. rujna 2005. godine Županijski sud u Dubrovniku, postupajući kao žalbeni sud, preinačio je prvostupanjsku presudu. Mjerodavni dio presude glasi kako slijedi:

“...zastara prava potraživanja naknade štete uzrokovane kaznenim djelom prosuđuje se prema članku 377. ZOO samo kad je pravomoćnom osuđujućom presudom utvrđeno postojanje kaznenog djela i odgovornosti počinitelja.

Parnični sud može samo iznimno kao prethodno pitanje ispitati je li šteta učinjena radnjama kaznenog djela, ako zbog izvjesnih procesnih pretpostavki nije bilo moguće protiv počinitelja provesti kazneni postupak (npr. smrt počinitelja), a što u konkretnom predmetu nije slučaj.

Iz navedenog proizlazi da u konkretnom slučaju nema primjene članka 377. ZOO, već članak 367. ZOO.”

9. Točno neutvrđenog dana 2006. godine, podnositelji su podnijeli reviziju Vrhovnom sudu Republike Hrvatske protiv te presude, prigovorivši da je Županijski sud u Dubrovniku pogrešno tumačio mjerodavno pravo glede primjene zakonskog zastarnog roka.

10. Dana 12. travnja 2006. godine Vrhovni sud odbio je reviziju podnositelja. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“Dulji rok zastare zahtjeva za naknadu štete u smislu odredbe čl. 377. st. 1. ZOO primjenjuje se kad je šteta uzrokovana kaznenim djelom, a za kazneno gonjenje je predviđen dulji rok zastare. Zastara se prosuđuje prema toj zakonskoj odredbi samo kada je osuđujućom presudom kaznenog suda utvrđeno postojanje kaznenog djela i odgovornost počinitelja ... Parnični sud je samo iznimno ovlašten ispitati je li šteta učinjena radnjom koja ima obilježje kaznenog djela radi ocijene je li nastupila zastara zahtjeva za naknadu štete. Sud je u parnici na to ovlašten kada su postojale određene procesne smetnje zbog kojih nije bilo moguće protiv počinitelja provesti kazneni postupak. U ovom slučaju kazneni postupak je, međutim, proveden i okončan presudom drugostupanjskog suda kojom se optužba odbija [iz postupovnih razloga].”

11. Podnositelji su 25. listopada 2006. godine podnijeli ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, tvrdeći da su niži sudovi pogrešno tumačili pravila o primjeni zakonskog zastarnog roka.

12. Dana 4. studenog 2009. godine Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositelja, prihvativši obrazloženje nižih sudova. Odluka je dostavljena punomoćniku podnositelja 12. prosinca 2009. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

1. Mjerodavno domaće pravo

13. Mjerodavne odredbe Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, br. 53/1991, 73/1991, 3/1994, 7/1996, 112/1999), kako su tada bile na snazi, glase kako slijedi:

Članak 360.

„(1) Zastarom prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obveze.

(2) Zastara nastupa kad protekne zakonom određeno vrijeme u kojem je vjerovnik mogao zahtijevati ispunjenje obveze.

...”

Članak 376.

„(1) Potraživanje naknadu uzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kada je šteta nastala.

...”

Članak 377.

„(1) Kad je šteta uzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen dulji rok zastare, zahtjev za naknade štete prema odgovornoj osobi zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastaru krivičnog gonjenja.

(2) Prekid zastarijevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarijevanja zahtjeva za naknadu štete.

...”

Članak 388.

„Zastarijevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom drugom vjerovnikovom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja potraživanja.“

Članak 392.

“...

(3) Kad je prekid zastarijevanja nastao podizanjem tužbe ili pozivanjem u zaštitu, ili isticanjem prijetoja potraživanja u sporu odnosno prijavljivanjem potraživanja u nekom drugom postupku, zastarijevanje počinje teći iznova od dana kad je spor okončan ili svršen na neki drugi način.

...”

14. Mjerodavni dijelovi Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001) propisuju:

Članak 18.

„(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske ne može se zbog zastare primijeniti kad protekne ovim Zakonom određeno vrijeme od počinjenja kaznenog djela, izrečene kazne ili određivanja primjene druge kaznenopravne sankcije.

...”

Članak 19.

„(1) Kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske, ..., ne može se pokrenuti kad protekne određeno vrijeme od počinjenja kaznenog djela, i to:

...

- pet godina za kazneno djelo s propisanom kaznom težom od tri godine zatvora,

...”

Članak 20.

(1) Zastara pokretanja kaznenog postupka počinje teći od dana kad je kazneno djelo počinjeno.

...

(3) Zastara se prekida svakom postupovnom radnjom koja se poduzima radi pokretanja kaznenog postupka prema počinitelju zbog počinjenog kaznenog djela.

...

(5) Zastara se prekida svakom postupovnom radnjom koja se poduzima radi pokretanja kaznenog postupka prema počinitelju zbog počinjenog kaznenog djela.

(6) Zastara pokretanja kaznenog postupka nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko je prema zakonu određena zastara pokretanja kaznenog postupka.“

IZAZIVANJE PROMETNE NESREĆE

Članak 272.

„(1) Tko kršenjem propisa o sigurnosti prometa tako ugrozi promet da izazove nesreću u kojoj je neka druga osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je drugome prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz nehata, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

...

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.“

15. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002) propisuju:

Članak 127.

„(1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela raspravit će se na prijedlog ovlaštenih osoba u kaznenom postupku, ako se time ne bi znatno odugovlačio taj postupak.

...”

Članak 128.

„Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parnici.“

Članak 130.

„Ovlaštene osobe (članak 128.) mogu do završetka glavne rasprave odustati od prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku i ostvarivati ga u parnici. ...“

Članak 352.

„(1) Presudom se optužba odbija ili se optuženik oslobađa optužbe ili se proglašava krivim.“

Članak 353.

„Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći:

...

(6) ako je optuženik oprostom, odnosno pomilovanjem oslobođen kaznenog progona ili se kazneni progon ne može poduzeti zbog zastare, ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon.“

16. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku („Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije“, br. 4/1977, 36/1977 (ispravak), 36/1980, 69/1982, 58/1984, 74/1987, 57/1989, 20/1990, 27/1990 i 35/1991, i „Narodne novine“, br. 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005) glase kako slijedi:

Članak 12.

„Kad odluka suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugi nadležni organ (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drugačije određeno.

Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravni učinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno.

U parničnom postupku sud je u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti počinitelja vezan pravomoćnom presudom kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim.“

2. *Praksa domaćih sudova*

17. U svojoj presudi br. Rev-358/1991-2 od 19. prosinca 1991. godine, Vrhovni sud presudio je da se, ako je građanska tužba podnesena nakon što nastupi zastara kaznenog progona, ne može primijeniti dulji zakonski zastarni rok iz članka 377. Zakona o obveznim odnosima. Mjerodavni dio glasi:

„Naime, prema navedenoj odredbi čl. 377. st. 1. ZOO zahtjev za naknadu štete počinjene krivičnim gonjenjem zastarijeva kada istekne vrijeme određeno za zastaru krivičnog gonjenja. Zastara krivičnog gonjenja protiv III-tuženika nesumnjivo je nastupila prije okončanja krivičnog postupka koji je protiv njega vođen u predmetu ... u kojem je optužba protiv njega odbijena, krivičnog upravo zbog i zastare krivičnog gonjenja, pravomoćnom presudom od 9.3.1987., dakle prije podnošenja tužbe u ovoj parnici (koja je tužba podnesena 21.9.1989.). Prema tome u tom času nastupila je zastara utuženog potraživanja.”

18. Vrhovni sud u svojoj je odluci br. Rev-2563/1992-2 od 6. travnja 1993. godine ispitao mogućnost da sud u građanskom postupku ocijeni zakonski zastarni rok iz članka 377. Zakona o obveznim odnosima kad kaznena odgovornost nije utvrđena pravomoćnom presudom u kaznenom postupku. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

„Pogrešan je nadalje pravni stav sudova nižeg stupnja da se odredba čl. 377. Zakona o obveznim odnosima može primijeniti samo onda kada je pravomoćnom presudom krivičnog suda utvrđeno postojanje krivičnog djela. To zbog toga jer prema usvojenoj sudskoj praksi u slučaju ako je šteta učinjena krivičnim djelom ali do pokretanja odnosno okončanja krivičnog postupka protiv štetnika nije došlo do smrti učinioca ili je obolio od trajne duševne bolesti ili ako je učinjeno krivično djelo zahvaćeno pomilovanjem i amnestijom ili ako postoje neke druge okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost ili gonjenje, činjenica da je šteta uzrokovana krivičnim djelom može se ako se tuženi poziva na zastaru utvrditi (o tome odlučiti kao u prethodnom pitanju) u parničnom postupku.

„Treba naglasiti da se duži zastarni rok iz čl. 377. Zakona o obveznim odnosima ne primjenjuje samo na učinioca krivičnog djela, već i prema odgovornoj osobi za naknadu štete.”

19. U pogledu mogućnosti da građanski sud primijeni dulji zakonski zastarni rok iz članka 377. Zakona o obveznim odnosima, domaći žalbeni sudovi presudili su da se to može primijeniti samo ako je pravomoćnom presudom u kaznenom postupku utvrđeno da je šteta nastala kao posljedica kaznenog djela.

Mjerodavni dio žalbene odluke Županijskog suda u Bjelovaru od 22. travnja 1999. godine (br. GŽ-626/99) glasi kako slijedi:

“... Zastarni rok prema odredbi čl. 377. ZOO, kao dulji zastarni rok, smije se primijeniti samo onda, kada je krivičnom presudom utvrđeno da šteta potječe od

krivičnog djela. Taj se rok ne smije primijeniti kada je krivični rok dovršen, odlukom koja nije osuđujuća u odnosu na odgovornu osobu, no sporno je pitanje da li je parnični sud ovlašten utvrditi je li šteta uzrokovana krivičnim djelom.

Parnični sud je na to ovlašten samo u slučaju kada su postojale određene procesne smetnje, zbog kojih se nije mogao protiv počinitelja provesti kazneni postupak. Jedino tada je parnični sud ovlašten, radi ocijene je li nastupila zastara zahtjeva za potraživanje naknade štete uzrokovane kaznenim djelom, sam ispitati je li šteta počinjena takvom radnjama koje sadrže biće kaznenog djela.”

Isti je pristup primijenjen u žalbenoj presudi Županijskog suda u Varaždinu od 3. veljače 2003. godine (br. Gž-151/03-2), u odnosu na predmet u kojem je navodni počinitelj djela umro tijekom kaznenog postupka.

PRIGOVOR

20. Podnositelji prigovaraju temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije da su zbog pogrešne primjene zakonskog zastarnog roka bili lišeni prava na pristup sudu.

PRAVO

21. Podnositelji prigovaraju da nisu imali pristup sudu, što je zajamčeno člankom 6., stavkom 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„... u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega ... svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično ... ispita njegov slučaj...“

1. Tvrđnje stranaka

22. Podnositelji tvrde da je odluka nacionalnih sudova kojom je utvrđeno kako je nastupila zastara u odnosu na njihov građanskopravni zahtjev nepoštena i da ih je lišila prava na pristup sudu. Tvrde kako je izričaj članka 377. Zakona o obveznim odnosima, koji predviđa dulji zakonski zastarni rok u odnosu na zahtjeve za naknadu štete uzrokovane kaznenim djelom, neodređen i bez ikakvih konkretnih i jasnih pravila za primjenu. U svakom slučaju, ništa nije spriječilo sud u građanskom postupku da primijeni taj zakonski zastarni rok kad sud u kaznenom postupku nije donio presudu o osnovanosti optužbe za kazneno djelo. To je tako zato što članak 12. Zakona o parničnom postupku predviđa mogućnost utvrđivanja u građanskom postupku, kao prethodno pitanje, je li šteta uzrokovana kaznenim djelom.

23. Vlada tvrdi kako podnositelji nisu iscrpili domaća pravna sredstva te da se u svojoj ustavnoj tužbi nisu pozvali na članak 29., stavak 1. Ustava

koji odgovara članku 6. Konvencije. Ističu i kako podnositelji nisu podnijeli građanski zahtjev za naknadu štete u kaznenom postupku.

24. Vlada također naglašava kako su podnositelji imali pristup sudu jer su svoju građansku tužbu podnijeli domaćim sudovima na četiri razine nadležnosti, koji su ispitali njihove prigovore. Vlada također naglašava kako građanski sudovi nisu smjeli ispitivati je li šteta bila uzrokovana kaznenim djelom. To su mogli učiniti samo iznimno, ako su postojale određene postupovne zabrane u odnosu na kazneni postupak. U ovom predmetu kazneni sud nikada nije utvrdio je li počinjeno kazneno djelo, s obzirom na to da je nastupila zastara kaznenog progona, a optužba je odbijena. Stoga nije bilo nikakve osnove za primjenu duljeg zastarnog roka iz članka 377. Zakona o obveznim odnosima. Međutim, da su podnositelji podnijeli svoj građanski zahtjev za naknadu štete u kaznenom postupku ili svoju tužbu u građanskom postupku u općem zakonskom zastarnom roku, mogli su prekinuti tijek zastarnog roka. Oni, međutim, to nisu učinili.

2. Ocjena Suda

25. Sud nalazi da nije potrebno rješavati sve Vladine prigovore glede iscrpljenja domaćih pravnih sredstava jer je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz sljedećih razloga.

26. Sud je mnogo puta presudio da je u članak 6., stavak 1. ugrađeno „pravo na sud“, čiji je samo jedan vid pravo na pristup, odnosno pravo na pokretanje postupka pred sudom. Međutim, to je vid koji ustvari omogućuje korist od daljnjih jamstava navedenih u stavku 1. članka 6. Pošten, javan i brz sudski postupak uistinu nema nikakvu vrijednost ako se takav postupak prvo ne pokrene. U građanskim stvarima, pak, teško se može zamisliti vladavina prava ako nije moguć pristup sudu (vidi, između mnogo drugih izvora, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21. siječnja 1975., stavci 34. *in fine* i 35.-36., Serija A br. 18; *Z. i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 29392/95, stavci 91.-93., ECHR 2001-V i *Kreuz protiv Poljske*, br. 28249/95, stavak 52., ECHR 2001-VI). Da bi pravo na pristup bilo djelotvorno, pojedinac mora imati jasnu, praktičnu priliku pobijati svaki čin koji predstavlja miješanje u njegova prava (vidi, na primjer, predmet *Bellet protiv Francuske*, 4. prosinca 1995., stavak 36., Serija A br. 333-B).

27. Međutim, pravo na pristup sudu nije apsolutno. Ono može podlijegati legitimnim ograničenjima kao što su zakonski zastarni rokovi, nalozi za osiguranje troškova itd. (vidi predmete *Stubbings i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 22. listopada 1996., stavci 51.--52., *Izješća o presudama i odlukama 1996-IV*; *Tolstoy Miloslavsky protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 13. srpnja 1995., stavci 62.--67., Serija A br. 316-B; i naprijed citirani predmet *Golder*, stavak 39.). Kad je pristup nekog pojedinca ograničen, ili silom zakona ili ustvari, Sud će ispitati je li nametnuto ograničenje ugrozilo bit prava te osobito, je li težilo ostvariti legitiman cilj, kao i je li postojao razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se

željelo ostvariti (vidi *Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. svibnja 1985., stavak 57., Serija A br. 93; *Związek Nauczycielstwa Polskiego protiv Poljske*, br. 42049/98, stavak 29., ECHR 2004-IX i *Szwagrun-Baurycza protiv Poljske*, br. 41187/02, stavak 49., 24. listopada 2006.). Ako je ograničenje spojivo s ovim načelima, neće doći do povrede članka 6. (vidi naprijed citirani predmet *Z. i ostali*, stavci 92.-93.).

28. Sud bilježi kako je nakon što su podnositelji odlučili podnijeti tužbu za naknadu štete građanskim sudovima protiv poduzeća J., kao osiguravajućeg društva navodnog počinitelja cestovne prometne nesreće, osnovanost njihovog zahtjeva ispitana na prvom stupnju te je on prihvaćen. Međutim, kasnije su im viši sudovi rekli da je nastupila zastara u odnosu na njihovu tužbu, zbog čega nije donesena pravomoćna odluka o osnovanosti njihovog zahtjeva.

29. Sud u tom pogledu ponavlja kako sama činjenica da su podnositelji mogli podnijeti tužbu domaćim sudovima nužno ne zadovoljava zahtjeve članka 6., stavka 1. Konvencije budući da i stupanj pristupa koji daje nacionalno zakonodavstvo mora biti dovoljan za osiguranje pojedinčevog „prava na sud“, s obzirom na načelo vladavine prava u demokratskom društvu (vidi *Yagtzilar i ostali protiv Grčke*, br. 41727/98, stavak 26., ECHR 2001-XII). Članak 6., stavak 1. Konvencije svakome osigurava iznošenje pred sud ili sudište svakog zahtjeva vezanog za građanska prava i obveze te osobe. Na taj način on ugrađuje „pravo na sud“ koje, prema sudskoj praksi Suda, uključuje ne samo pravo pokretanja postupka nego i pravo dobivanja „odluke“ suda o sporu (vidi *Kutić protiv Hrvatske*, br. 48778/99, stavak 25., ECHR 2002-II i *Menshakova protiv Ukrajine*, br. 377/02, stavak 52., 8. travnja 2010.). Sud stoga mora ispitati je li pravo podnositelja na pristup sudu bilo nepropisno ograničeno odlukom domaćih sudova da ne odlučuju o osnovanosti njihovog zahtjeva za naknadu štete u odnosu na koji je nastupila zastara.

30. Sud prvo ponavlja kako zadaću tumačenja i primjene domaćega prava ponajprije imaju nacionalne vlasti, i to sudovi. To se osobito odnosi na tumačenje postupovnih pravila koje daju sudovi. Uloga Suda ograničava se na utvrđivanje jesu li učinci takvog tumačenja u skladu s Konvencijom (vidi, na primjer, predmete *Tejedor García protiv Španjolske*, 16. prosinca 1997., stavak 31., *Izvjeshća 1997-VIII* te *Pérez de Rada Cavanilles protiv Španjolske*, 28. listopada 1998., stavak 43., *Izvjeshća 1998-VIII*).

31. Sud je već presudio kako zakonski zastarni rokovi imaju nekoliko važnih svrha, kao što su osiguranje pravne izvjesnosti i pravomoćnosti i zaštita mogućih tuženika od zastarjelih zahtjeva kojima bi se moglo biti teško suprotstaviti i spriječiti nepravdu koja bi mogla nastati ako se od sudaca traži odlučivanje o događajima koji su se dogodili u dalekoj prošlosti, na osnovi dokaza koji bi mogli postati nepouzdana ili nepotpuni zbog proteka vremena (vidi naprijed citirani predmet *Stubbings i ostali*, stavak 51.; vidi također, *mutatis mutandis*, *Vo protiv Francuske* [VV], br.

53924/00, stavak 92., ECHR 2004-VIII i *J.A. Pye (Oxford) Ltd and J.A. Pye (Oxford) Land Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 44302/02, stavci 68.-69., ECHR 2007-X). Stoga parnične stranke trebaju očekivati primjenu tih pravila (vidi, *mutatis mutandis*, *Miragall Escolano i ostali protiv Španjolske*, br. 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 i 41509/98, stavak 33., ECHR 2000-I).

32. Kao što je razvidno iz naprijed navedenih razmatranja, postojanje zastarnog roka nije, *per se*, nespojivo s Konvencijom. Ono što Sud treba u ovom predmetu utvrditi je jesu li priroda roka o kojemu je riječ i/ili način na koji je primijenjen spojivi s Konvencijom (vidi *Vrbica protiv Hrvatske*, br. 32540/05, stavak 66., 1. travnja 2010.). To osobito znači da se Sud mora uvjeriti kako se primjena zakonskih rokova može smatrati predvidivom za podnositelje, s obzirom na mjerodavno zakonodavstvo i konkretne okolnosti predmeta (vidi *Osu protiv Italije*, br. 36534/97, stavak 35., 11. srpnja 2002.; naprijed citirani predmet *Vrbica*, stavak 72. i *Majski protiv Hrvatske (br. 2)*, br. 16924/08, stavak 69., 19. srpnja 2011.).

33. Sud primjećuje kako članak 377. Zakona o obveznim odnosima predviđa dulji zakonski zastarni rok za zahtjeve za naknadu štete kad je šteta uzrokovana kaznenim djelom. Dulji zakonski zastarni rok na taj način djeluje u korist žrtava zločina, dopuštajući im da potražuju naknadu štete u duljem zakonskom roku, propisanom za kazneno djelo o kojemu je riječ. Međutim, prema ustanovljenoj praksi domaćih sudova, taj je zakonski zastarni rok primjenjiv samo kad je pravomoćnom presudom u kaznenom postupku utvrđeno da je šteta uzrokovana kaznenim djelom.

34. Sud bilježi da su u ovom predmetu podnositelji podnijeli građansku tužbu za naknadu štete uzrokovane kaznenim djelom Općinskom sudu u Dubrovniku dana 7. rujna 2000. godine. U to vrijeme zakonski zastarni rok za djelo o kojem je riječ još nije bio istekao, u skladu sa člankom 377. Zakona o obveznim odnosima te je još uvijek bio u tijeku usporedni kazneni postupak protiv počinitelja. Međutim, opći zakonski zastarni rok iz članka 376. Zakona o obveznim odnosima istekao je više od četiri godine prije toga.

35. U tom pogledu Sud bilježi da nije bilo ničega što bi spriječilo podnositelje (niti oni tvrde drukčije) da podnesu svoju građansku tužbu za naknadu štete u općem zakonskom zastarnom roku temeljem članka 376. Zakona o obveznim odnosima (vidi stavke 3. i 5.). To bi građanskim sudovima omogućilo ispitati osnovanost zahtjeva podnositelja, bez obzira na protek zakonskog zastarnog roka u kaznenom postupku ili bilo kakvog drugog ishoda kaznenog postupka. Umjesto toga, podnositelji su čekali četiri godine te tako stvorili situaciju u kojoj je ishod kaznenog postupka imao odlučujući utjecaj na njihovu građansku tužbu. Glede tvrdnje podnositelja kako su temeljem članka 12. Zakona o parničnom postupku građanski sudovi mogli ispitati činjenicu da je šteta uzrokovana kaznenim

djelom, Sud bilježi kako ništa u materijalima koji su mu dostavljeni glede domaće sudske prakse ne podupire takva očekivanja. S tim bi u vezi Sud ponovio da nije njegova zadaća tumačiti i primjenjivati domaće pravo te da on ne može preuzeti ulogu domaćih sudova.

36. Sud bilježi kako je, iako članak 377. Zakona o obveznim odnosima ostavlja dvojbe o načinu primjene zakonskog zastarnog roka na građanske tužbe za naknadu štete uzrokovane kaznenim djelom, sav mogući nedostatak jasnoće ispravljen ustanovljenom praksom domaćih sudova. To je podnositeljima omogućilo da predvide u kakvim okolnostima mogu očekivati da će njihova građanska tužba biti odbačena zbog nastupa zastare. Međutim, time što svoju građansku tužbu nisu podnijeli u općem zastarnom roku podnositelji su se, iako su imali odvjetnika, stavili u situaciju u kojoj su se izložili opasnosti nastupanja zastare u odnosu na njihovu građansku tužbu.

37. Stoga se ne može reći da su sami zakonski zastarni rokovi, ili način na koji su primijenjeni u ovom predmetu, povrijedili samu bit prava podnositelja na pristup sudu.

38. Slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavaka 3. i 4. Konvencije.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
tajnik

Anatoly Kovler
predsjednik